

Noortevaldkonna programm 2016-2019

Sisukord

1. Tulemusvaldkond: <i>haridus</i>	2
2. Programmi taust ja vajalikkuse põhjendus	2
3. Programmi eesmärk ja mõõdikud	3
4. Programmi meetmed ja tegevused	3
Meede 1: Võimaluste suurendamine noorte loovuse arendamiseks, omaalgatuseks ja ühistegevuseks	3
Meede 2: Noorte kaasamise suurendamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine	5
Meede 3: Noorte aktiivse osaluse toetamine kogukonnas ja otsustes	6
Meede 4: Kvaliteetse noortepoliitika ja noorsootöö arengu tagamine	7
4. Programmi elluviimist toetavad ja võimaldavad poliitikainstrumendid	8
5. Programmi tegevuste eeldatav mõju läbivatele teemadele	9
6. Programmi juhtimiskorraldus	9
7. Rahastamiskava	10
8. Tegevuskava	12

1. Tulemusvaldkond: *haridus*

Programm on koostatud „Noortevaldkonna arengukava 2014-2020“ elluviimiseks.

2. Programmi taust ja vajalikkuse põhjendus

19.12.2013. a kiitis Vabariigi Valitsus heaks „Noortevaldkonna arengukava 2014-2020“, milles on kirjeldatud, mida riik soovib aastaks 2020 saavutada. Arengukava peamine eesmärk on toetada sidusa ja loova ühiskonna kujunemist, kus noortel on avarad võimalused eneseteostuseks ja arenguks. Selleks peab tagama noortele rohkem valikuid oma loome- ja arengupotentsiaali avamiseks, vähendama noorte tõrjutusriski ning toetama nende suuremat osalust ühiskonda suunavates otsustes.

Programmis määratletakse meetmed, tegevused ja nende oodatavad tulemused aastateks 2016-2019.

Vajalikkuse põhjendus

Vajadus kavandatud meetmete ja tegevuste elluviimiseks tuleneb kolmest peamisest probleemist:

- **Noorte sotsiaalset staatust ja võimalusi Eestis mõjutavad oluliselt suured piirkondlikud erinevused. Vaesuse ja muude negatiivsete olude tõttu kasvukeskkonnas jäävad paljud noored noorsootööst eemale või seisavad silmitsi arvestatavate osalustakistustega.** Noorsootöö kättesaadavust on vaja suurendada, et ka keerulisemates oludes elavate noorte heaolu paraneks ning nende võimalused oleksid avaramad. Statistikaameti andmetel elas 2013. aastal suhtelises vaesuses 19,8% (hinnanguliselt 58 000) ja absoluutses vaesuses 10,2% (hinnanguliselt 30 000) 7–26-aastast noort¹. Haridus- ja teadusministeeriumis 2014. aastal koostatud analüüsist² nähtus, et ligi 56 000 noort ehk 18% kõigist 7–26-aastastest elas 2013. aastal omavalitsustes, kus sotsiaalmajanduslik olukord ja noorte seisundi näitajad, sh võimalused osaleda noorsootöös, olid Eesti keskmisest kehvemad³. Samades omavalitsustes elab 2015. aastal 53 000 noort. Neist ligikaudu 8000 omavalitsustes, mis paigutusid 2013. aastal Siseministeeriumi omavalitsuste võimekuse hinnangu⁴ viimasesse kolmandikku ning olid Rahandusministeeriumi omavalitsuste atraktiivsuse hinnangus saanud 0 punkti⁵. Omavalitsustes, mis on keskmisest madalamal järjel, on ka noorte võimalused noorsootöös osaleda halvemad. Osalus huvihariduses ja kogu noorsootöös ei saa vahetult vähendada noorte vaesust, asendada turvalist kodu ega tõhusat lastekaitse- ja haridussüsteemi, kuid saab vähendada ebavõrdsete olude mõju. Kaasamise kaudu on võimalik vähendada tõrjutusriski.
- **Noored on tööturule jõudes teistest eagrupidest nõrgemas seisus ning jäävad seetõttu sagedamini töötuks või tiirlema ebakindlatele töökohtadele.** Paljud noored, sh need, kes alustavad tööelu peale põhihariduse omandamist või varem ega jätkka õpinguid, on majandusliku olukorra halvenemise korral töötuks jäämise riskis. Noorte töötuse tase on viimastel aastatel olnud püsivalt rohkem kui kaks korda kõrgem kui 25aastaste ja vanemate näitaja. Eagrupidis 15–24 oli 2014. aastal 8400 töötut, mis

¹ 2013. aasta andmed Eesti Statistikaameti andmebaasis.

² Eesti kohalike omavalitsuste kaardistus laste ja noorte tõrjutusriski kontekstis (2014). Tartu: HTM.

³ Seoses sellega, et analüüsi aluseks olevad andmed olid seotud 2011. aasta rahvaloenduse andmetega, ei ole enne järgmise rahvaloenduse toimumist võimalik analüüsi korrata.

⁴ Kohaliku omavalitsuse üksuste võimekuse indeks 2013 – põhianalüüsi tulemused xls-formaadis: https://www.siseministeerium.ee/public/KOV_indeks_2006_2013_numbrid.xls.

⁵ Kohalike omavalitsuste atraktiivsus elu-, töö- ja haridusliku keskkonnana - Elukoha, töökoha ja hariduse koondstatistika: <http://www.fin.ee/doc.php?110162>.

moodustab ca 5,7% kõikidest selles vanuses noortest (01.01.2014 seisuga 146 962 noort). Kuna 15-24-aastaste eagrupp suures osas ei ole veel tööturul aktiivne, siis 2014. aastal nende hulgas olnud 8400 töötut moodustavad ühelt poolt küll vaid 5,7% kõikidest selles vanuses noortest, kuid teiselt poolt on töötuse määr (st töötute noorte osakaal tööturul aktiivsetest noortest) tervelt 15%. Ainult põhihariduse või madalama haridusega 18–24-aastaseid noori, kes õpinguid ei jätka, oli 2014. aastal 11,6% earühmast. Nemad on tööturul haavatavad, kuna peavad tihti leppima lihttöölise staatusega⁶. Mitteaktiivseid noori vanuses 15–24, kes ei õpi ega tööta, oli Eestis 2014. aastal Eurostati andmetel 11,7% earühmast (hinnanguliselt 17 200 noort).

- **Noorte kaasamiseks ühiskonda ja otsustesse ei ole küllalt mitmekesiseid ja noortepäraseid võimalusi, noored ei saa piisavalt varakult kogemusi kogukonnas kaasarääkimiseks, oma hääle kuuldavaks tegemiseks, koostöös lahenduste leidmiseks ja ühistegevuseks.** Noorte otsustusprotsessidesse kaasamise ja osalusvõimaluste laiendamise kaudu toetatakse aktiivse kodanikkonna kujunemist. Noortevaldkonna arengukava kohaselt on oluline, et noori kaasataks nii teenuste kujundamisse kui ka nende elu laiemalt puudutavate otsuste tegemisse. Noori peavad otsuste tegemisse kaasama nii riik ja kohalikud omavalitsused kui ka noortega töötavad asutused ja organisatsioonid.

Nende probleemidega toimetulekuks on oluline, et noortevaldkonna tegevused oleksid kvaliteetsed – et need töötaksid noore jaoks ja võimaldaksid kavandatud mõju saavutada. Noorsootöö teenuste korraldamise peamisel, st kohalikul tasandil ei ole võimalik tagada teenuste kvaliteeti ilma süsteemseid keskseid koolitusvõimalusi ja mitmekülgset metoodikat arendamata. Noorte seisund ja seda mõjutavate trendide analüüs peab olema koolitussüsteemi sisendiks, kvaliteedi arengut peab toetama rahvusvaheline koostöö, võimekus töö tulemusi kirjeldada ning mõjusid analüüsida.

3. Programmi eesmärk ja mõõdikud

Programmi eesmärk on tagada noortele avarad võimalused arenguks ja eneseteostuseks ning selle kaudu toetada sidusa ja loova ühiskonna kujunemist⁷.

Mõõdik	Algtase (aasta)	2016	2017	2018	2019
Põhihariduse või madalama haridustasemega õpinguid mittejätkavate noorte (18-24 a) osakaal	10,7 (2014)	10,5	<10	<10	<10
Noorsootöös osalenud noorte rahulolu noorsootöoga	(2015)	Näitaja algtase ja sihttasemed määratletakse 2016. a			

4. Programmi meetmed ja tegevused⁸

4.1 Meede 1: Võimaluste suurendamine noorte loovuse arendamiseks, omaalgatuseks ja ühistegevuseks

Meetme eesmärk: Noorel on rohkem valikuid oma loome- ja arengupotentsiaali avamiseks.

Meetme sihtrühmad

⁶ Krusell, S. (2014) Noored versus parimas tööeas ja vanemaealised tööturul. Kogumikus „Muutuv majandus ja tööturg“. Eesti Statistikaamet. Loetav: <http://www.stat.ee/72566>.

⁷ Noortevaldkonna arengukava 2014-2020 üldeesmärk.

⁸ Programmi meetmed ja näitajad vastavad Noortevaldkonna arengukavale 2014-2020 ning tegevused lähtuvad arengukavas ja selle rakendusplaanis aastateks 2014-2017 määratletud tegevuste sõnastustest.

Meetme sihtrühm on 7-26aastased noored, noortevaldkonna asutused ja ühingud ning nende töötajad, seotud valdkondade asutused ja nende töötajad, koolituste ja uuringute teostajad, koolituste ja metoodikate arendajad, ametnikud, tööandjad jt.

Mõõdik	Algtase (2014)	2016	2017	2018	2019
Noorte kaasatus noorsootöös (% noorte koguarvust)	47	50	53	56	58
Sh noorte kaasatus noorsootöös omavalitsustes, mille elanikkond on enamuses mitte-eestlased võrdluses Eesti keskmisega ⁹	Näitaja sihttasemed aastate lõikes määratletakse 2016. a.				

Tegevus 1.1: Kvaliteetsete ja mitmekesiste võimaluste loomine noorte huvide ja annete avamiseks ja arendamiseks:

- **Noorsootöö arendamine uute vahendite abil**
Noorte ja noorsootöötajate digipädevuste toetamiseks töötatakse välja e-võimalusi ja -vajadusi arvestav nutika noorsootöö kontseptsioon, mille põhjal kavandatakse programmi edasised tegevused.
- **Koolikeskkonnas toimuva noorsootöö toetamine**
Noorsootöö rolli ja kvaliteedi tõstmiseks koolis analüüsitakse selle sisu ja väärtusi, tõstetakse eeskätt koolijuhtide ja –pidajate ning lapsevanemate teadlikkust koolis tehtavast noorsootööst ja arendatakse parema koostöö kaudu tugitegevusi koolide huvijuhtidele ja noorsootöötajatele.
- **Huvihariduse arengu toetamine**
Huvihariduse üheks prioriteediks on arendada tegevusi, mis soodustavad loodus- ja täppiseaduste-alaste huvide teket ja arengut. Huvihariduses suurendatakse noorte vajaduste ja huvidega arvestamist, sh kaasatakse neid senisest paremini huvikoolide õppekorraldusse. Selleks viiakse läbi vajalikud analüüsid, korraldatakse arutelusid ja infoüritusi ning koolitusi huvikoolide esindajatele. Mitmekesistatakse huvihariduse metoodikaid, sh uuendatakse erinevate huvialavaldkondade õppekavasid ja töötatakse välja metoodilisi materjale. Soodustatakse huvikoolide koostööd teiste noortevaldkonna osapooltega, sh korraldatakse seminare ja infopäevi. Huvihariduse arenguks toetatakse laiemat rahvusvahelist koostööd.

Tegevuse tulemus: Noortele on loodud rohkem kvaliteetseid ja mitmekesiseid võimalusi oma annete ja huvide avastamiseks ning arendamiseks.

Tegevus 1.2: Noorte omaalgatuse ja ühistegevuste toetamine, st:

- **Noorsootöö institutsioonide ja töötajate võimekuse tõstmine**
Arendatakse noortevaldkonna institutsioonide võrgustikke ning toetatakse noorte sotsialiseerumist ja ühistegevust soodustavaid algatusi noorsootööstutustes ja noorteühingutes. Arendatakse koostööd algatusprojektidega tegelenud ühingute ja uute osalejate vahel.
- **Noorteprojektide toetamine**
Toetatakse noorte omaalgatusi ja noorteprojekte: korraldatakse projektikonkursse, seminare ja kaasamisüritusi, sh Erasmus+ programmist, ning toetatakse noorte

⁹ Valdkondliku arengukava “Lõimuv Eesti 2020“ eesmärkide saavutamiseks noortevaldkonnas elluviidavate tegevuste tulemusnäitaja.

omavahelisi kohtumisi, sotsiaalseid algatusprojekte ja kogukonda kaasavat sotsiaalset ettevõtlust.

Tegevuse tulemus: Noortel on rohkem teadmisi, motivatsiooni ja võimalusi, et tegutseda enda ja kogu ühiskonna elu edasiviimiseks.

4.2. Meede 2: Noorte kaasamise suurendamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine

Meetme eesmärk: Noorel on väiksem risk olla tõrjutud.

Meetme sihtrühmad

Meetme sihtrühm on 7-26aastased noored, noortevaldkonna asutused ja ühingud ning nende töötajad, seotud valdkondade asutused ja nende töötajad, koolituste ja uuringute teostajad, koolituste ja metoodikate arendajad, ametnikud, tööandjad jt.

Mõõdik¹⁰	Algtase (2014)	2016	2017	2018	2019
Noori huvikooli kohta	492	480	475	450	425
Noori noortekeskuse kohta	1181	1160	1150	1100	1050

Tegevus 2.1: Noorsootöö teenuste pakkumine ja arendamine, sh NEET-noortele¹¹:

- Noorsootöö teenuste arendamine

Toetatakse noorsootööasutuste arengut ja teenuste mitmekesistamist, sh kohaliku tasandi avatud noorsootöö põhimõtetel töötavaid noorsootööasutusi, ning noorteinfo teenuse korraldamist. Projektide kaudu tõstetakse huvikoolide, noorteühingute, noortekeskuste jm töötajate pädevusi riskinoorte ja -laste suuremaks kaasamiseks. 2017. aastal tehakse kokkuvõtted EMP programmi „Riskilapsed ja –noored“ tulemustest ja arenguvajadustest. Käivitatakse koostöös OECD-ga analüüs noorsootöö teenuste võimalustest noorte tööhõivelisust toetada.

- Noorsootöö teenuste kättesaadavuse suurendamine ja tõrjutusriskis noorte kaasamine

Toetatakse piirkondlikku koostööd noorsootööteenuste osutamisel tõrjutusriskis noortele (eelkõige avatud noorsootöö, huviharidus ja -tegevus, noortelaagrid, ühistegevuse erinevad vormid, sh noorteühingute tegevus). Esmajärjekorras keskendutakse piirkondadele, kus noorte tõrjutusrisk on kõrgem. Tegevused viiakse ellu Euroopa Sotsiaalfondi toel.

- Noorte tööeluga kokkupuute suurendamine, sh noorte omaalgatuse toetamine, kutselaborite loomine, malevate ja kogukonnapraktika korraldamine ning noorteinfo kättesaadavuse tagamine

Jätkatakse tegevuste toetamist, mis aitavad noortel (sh riskinoortel) siseneda tööturule, saada töökogemust ning teadvustada ja kasutada noorsootöös õpitut. Toetatakse ettevõtmisi, mis pakuvad noortele töötamisvõimalusi, vabatahtlikku tegutsemist kogukonnas ja teadlikkuse suurendamist töömaailmast. Luuakse võimalused erinevate

¹⁰ Näitaja sisuks on noorsootöö teenuseid osutavate peamiste asutuste - huvikoolide ja noortekeskuste - ja noorte arvu suhe. Teenuste paremat piirkondlikku kättesaadavust näitab see, kui noorte kohta on rohkem noorsootöö teenuseid osutavaid asutusi, so ühe kooli/keskuse kohta on vähem noori.

¹¹ ingl. k. terminist „*Not in Education, Employment or Training*“ – mõeldud ennekõike noori, kes ei õpi ega tööta (tegevusetud noored)

kutsealade ja tööde katsetamiseks kutselaborites. Noorteinfo teenuse kaudu suurendatakse noorte teadlikkust. Tegevused viiakse ellu Euroopa Sotsiaalfondi toel.

- **Teenused NEET-noortele**

Luuakse lisatuge pakkuvaid teenuseid noortele, kes ei õpi ega tööta (nn NEET-noored), mis toetaksid nende naasmist õpingutesse või tööle. NEET-noori otsitakse, motiveeritakse ja kaasatakse aktiivsetesse tegevustesse, neile pakutakse individuaalset tuge. Kõige keerulisemates oludes noortele pakutakse pikemaajalisi individuaalseid tugitegevusi. Tegevused viiakse ellu Euroopa Sotsiaalfondi toel.

- **Parem teadmine noorte olukorrast**

Koondatakse infot noorte olukorrast ja analüüsitakse tõrjutusriskis noorte seisundit Eestis. Tegevused viiakse ellu Euroopa Sotsiaalfondi toel.

- **Tegevuste kvaliteedi ja mõju hindamine**

Arendatakse erinevaid hindamis- ja analüüsivorme noorsootöötajate töö tulemuslikkuse hindamiseks. Tegevused viiakse ellu Euroopa Sotsiaalfondi toel.

Tegevuse tulemus: Kättesaadavad ja sihtgrupi vajadustele vastavad noorsootöö teenused on aidanud tõhusalt kaasata riskinoori, toetanud noorte valmidust siseneda tööturule, tõstnud nende konkurentsivõimet ning vähendanud tõrjutusriski ja tõrjutuse mõju. ESFi tegevuste raames on noorsootöö teenustes osalenud kokku 154 000 noort (sh 11 800 NEET-noort), sh vähemalt 88,2% tegevusest kasusaajatest on tegevused läbinud¹². 11 800 NEET-noort on saanud teenuseid ning vähemalt 45% nendest ei kuulu 6 kuud pärast tegevustest lahkumist enam NEET-noorte hulka. On olemas parem teadmine noorte olukorrast, tõrjutusriski põhjustest ja mõjuritest. Teadmine on aluseks tegevuste mõju hindamisele ja kvaliteedi tõstmisele.

Tegevus 2.2: Noorte huvitegevuse toetuskeemi rakendamine

Noorsootöö, sh huvitegevus annab teadmisi ja oskusi, suurendab loovust, ettevõtlikku ja omaalgatuslikku eluhoiakut, loob sotsiaalseid võrgustikke, toetab huvide ja võimete arendamist, aitab vähendada sotsiaalse tõrjutuse riski ja ennetada riskikäitumist. Toetuskeemi peamine eesmärk on suurendada noorte osalust huvitegevuses, muuta huvitegevus mitmekesisemaks, kättesaadavamaks ja kvaliteetsemaks. Toetuskeem käivitatakse 2017. aastal.

Tegevuse tulemus: Kvaliteetne ja mitmekesine huvitegevus on noortele paremini kättesaadav.

4.3. Meede 3: Noorte aktiivse osaluse toetamine kogukonnas ja otsustes

Meetme eesmärk: Noorte osalus otsuste tegemises on rohkem toetatud.

Meetme sihtrühmad

Meetme sihtrühm on 7-26aastased noored, noortevaldkonna asutused ja ühingud ning nende töötajad, seotud valdkondade asutused ja nende töötajad, koolituste ja uuringute teostajad, koolituste ja metoodikate arendajad, ametnikud, tööandjad jt.

Mõõdik	Algtase (2014)	2016	2017	2018	2019
Organiseeritud osalusvõimaluste arv (noortevolikogud jm noorte osaluskogud)	85	140	155	170	185

¹² Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020 prioriteetse suuna 2 „Sotsiaalse kaasatuse suurendamine“ eesmärgi „Kaasamine ja tööhõivevalmiduse parandamine noorte, sh tõrjutusriskis noorte, seas“ tulemus- ja väljundindikaator.

Tegevus 3.1: Noorte osalusvõimaluste arendamine ja osalusmotivatsiooni tõstmine:

- **Mitmekesiste osalusvõimaluste arendamine**
Noortele luuakse võimalused erineva tasandi otsustes osalemiseks. Süsteemselt arendatakse traditsioonilisi osalusvõimalusi (noorteühingud ja valla- või linnavolikogu juures noortevolikogud). Lisaks sellele luuakse uusi osalusvõimalusi (nt osaluskohvikud, noorteparlamendid). Toetatakse noorteühinguid, ühingute eestikoste- ja kaasamisvõimekust.
- **Noorte ja omavalitsuse spetsialistide teadlikkuse tõstmine osalusvõimalustest**
Toetatakse heade osaluspraktikate levitamist ja kaasamisprojektide elluviimist; algatusi, mis näitavad kaasamise positiivset mõju kogukonna arengule ning suurendavad noorte seotust kogukonnaga.

Tegevuse tulemus: Noortel on rohkem organiseeritud osalusvõimalusi. Noorte ja kohalike omavalitsuse spetsialistide teadlikkus osalusvõimalustest ja osaluse mõjudest on suurenenud. Noored osalevad aktiivselt ühiskonnaelu korraldamises ja on selleks motiveeritud.

4.4. Meede 4: Kvaliteetse noortepoliitika ja noorsootöö arengu tagamine

Meetme eesmärk: Noortevaldkonna toimimine on mõjusam.

Meetme sihtrühmad

Meetme sihtrühm on 7-26aastased noored, noortevaldkonna asutused ja ühingud ning nende töötajad, seotud valdkondade asutused ja nende töötajad, koolituste ja uuringute teostajad, koolituste ja meetodikate arendajad, ametnikud, tööandjad jt.

Mõõdik	Algtase (2015)	2016	2017	2018	2019
Koolituse tulemusel pädevusi tõstnud noorsootöötajate osakaal aasta lõikes	10%	12%	12,5%	13%	14%

Tegevus 4.1. Noortevaldkonna töötajaskonna pädevuse arendamine

- **Noortevaldkonna töötajatele suunatud koolitused**
Koostöös valdkonna osapooltega kavandatakse ja käivitatakse Euroopa Sotsiaalfondi toel terviklikud koolituskavad neljas peamises grupis: pikaajalised arenguprogrammid mõju saavutamiseks kindlas töösuunas; temaatilised koolitused, mis lähtuvad noortevaldkonna arengukava prioriteetidest ja noorte seisundi muutustest; piirkondlikud koolitused omavalitsuste erinevate osapoolte koostöö toetamiseks ja võimekuse kasvatamiseks ning rahvusvahelist koostööd toetavad koolitused.
- **Koolitussüsteemi arengu ja kvaliteedi toetamine**
Euroopa Sotsiaalfondi toel hinnatakse koolitusvajadusi, analüüsitakse koolituste mõju ja tulemusi. Võetakse kasutusele uusi noorsootöö meetodeid. Suurendatakse koolitusala informatsiooni kättesaadavust ja levitatakse teavet koolituste tulemustest.

Tegevuse tulemus: Tõusevad noorsootöötajate erialased pädevused ja koolitustel õpitut rakendatakse; toimib laiapõhjaline koostöö. ESFi vahenditest korraldatavatel koolitustel on osalenud 3 850 noorsootöötajat.

Tegevus 4.2.: Noorsootöö kvaliteedi tõstmine ja noorsootöö mõju esiletoomine

- **Noortevaldkonna ühingute ja institutsioonide arendamine**
Toetatakse kohalikke noortevaldkonna asutusi teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamisel ning riigi tasandil tegutsevate eestkosteühingute ning institutsioonide tegevust. Jätkatakse noortevaldkonna kutsesüsteemi arendamist ja kutse andmist.

Suurendatakse rahvusvahelise koostöö võimalusi ja tõhustatakse nende tulemuste kasutamist.

- **Noorsootöö mõju ja tulemuste nähtavuse parandamine**

Käivitatakse tegevused noorsootöö ja kogu noortevaldkonna mõju esiletoomiseks ühiskonnas ja erinevate osapoolte seas. Vähemalt kord aastas koostatakse noorteseire andmetele tuginedes terviklik analüüs noorte olukorrast ja seisundist Eestis. Parandatakse valdkondade- ja ametkondadeülest koostööd.

Tegevuse tulemus: Riigi ja kohaliku tasandi ühingute ja institutsioonide tegevus noortevaldkonna kvaliteedi ja korralduse arenguks on toetatud. Noortevaldkonna areng ja teenused on jätkusuutlikud, töö tulemuslikkus ja mõju on analüüsitud ja paremini nähtav. Rahvusvahelise koostöö ulatus ja mitmekesisus on suurenenud ja see soodustab kvaliteedi arengut.

4. Programmi elluviimist toetavad ja võimaldavad poliitikainstrumendid

- **ELi nõukogu noortegarantii** soovitus¹³ kutsub liikmesriike üles tagama, et kuni 25-aastased noored saaksid hiljemalt nelja kuu möödudes töötuks jäämisest või formaalharidussüsteemist lahkumisest kvaliteetse töö-, haridustee jätkamise, õpipoisiõppe või praktikapakkumise. Käesoleva programmi meetme 2 tegevused on osaks noortegarantii tegevustest Eestis.
- **ELi programm ERASMUS+**, millega soodustatakse strateegilist koostööd noortepoliitika ja noorsootöö arendamisel ning toetatakse noorte ja noorsootöötajate õpirände ning osalusprojekte.
- „Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“ **programm „Turvalised kogukonnad“** tegevussuund 2 „Ohtude, süütegude ja õnnetuste ennetamine“, mille raames viiakse ellu tegevused riskilastele.
- Prioriteetse suuna „**Tööturuteenuste osutamine tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks**“ toetuse andmise tingimused, mille raames on kavandatud tegevus 2.1. „Noorte töötuse ennetamine ja vähendamine ning noorte tööalase teadlikkuse tõstmine“, mille raames osutatakse teenuseid töötutele noortele ja tehakse teavitustööd koolides.
- „Eesti elukestva õppe strateegia 2020“ ja selle programmid: **Õppe- ja karjäärinõustamise programm**, mille raames pakutakse tugiteenuseid mh haridusest ja tööturult eemalejäänud (nn NEET) noortele. **Programm pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid**, mille kaudu kujundatakse formaalhariduse asutuste juhtide ja õpetajate täiendusõppe süsteem, mis saab toetada eelkõige koolikeskkonnas tehtava noorsootöö arengut.
- Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014-2020 „Teadmispõhine Eesti” meede 1 „**Teaduse kõrge taseme ja mitmekesisuse kindlustamine**“ raames valmistatakse ette ja toetatakse alameetme "Teaduse populariseerimine" elluviimist, mille sisuks on mh toetada noorte huviringide sisulist arendamist loodus-, täppis- ja tehnikateaduste ning tehnoloogia valdkonnas.
- Valdkondlik **arengukava „Lõimuv Eesti 2020”** koondab Eesti lõimumispoliitika strateegilised eesmärgid ja nende saavutamise vahendid aastateks 2014–2020. Lõimumiskavas on viidatud noortevaldkonna arengukava ja käesoleva programmi meetmetele, mis toetavad noorte lõimumist ühiskonnas.

¹³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:120:0001:0006:et:PDF>

5. Programmi tegevuste eeldatav mõju läbivatele teemadele

Läbiv teema	Programmi mõju läbivate eesmärkide saavutamisel
Regionaalareng	Otsene mõju. Tegevused toetavad regionaalarengut ja arvestavad olulisel määral piirkondlike erisusi. Prioriteediks on suurendada noorsootöö kättesaadavust ja arendada valdkonna asutuste ja töötajate võimekust ning koostööd sidusvaldkondadega, eelkõige piirkondades, kus noorte võimalused on väiksemad ja tõrjutusrisk suurem. Noorsootöö kättesaadavuse suurendamine neis piirkondades aitab tasakaalustada teenuse pakkumise võimekust ning toetab piirkonnas noorsootööteenuste sidusust ja teenuste korralduse terviklikkust.
Infoühiskonna edendamine	Otsene mõju. Tegevus toetab infoühiskonna arendamist noorteinfo teenuse ja noorteinfo edastamise infotehnoloogiliste võimaluste arendamise kaudu. Suureneb noorte vajadustele vastava noorteinfo kättesaadavus noorte elu puudutavatest valikuvõimalustest, sh noorsootöö teenustest.
Keskkonna- ja kliimapoliitika	Otsene mõju puudub. Samas noortevaldkonna arengukava 2014–2020 läbivate põhimõtete seas on tõstetud esile hoolivust ümbritseva elukeskkonna suhtes ning meetmete kirjelduses on viidatud eesmärgile arendada kogukonna ja kogu ühiskonna, sh keskkonna suhtes hoolivat kodanikutunnetust.
Võrdsete võimaluste tagamine	Tegevused mõjutavad naiste ja meeste võrdõiguslikkust; noorte, vanemaealiste, puuetega inimeste ja mitte-eestlaste kaasamist. Sooliste erinevustega arvestamine on üks noortevaldkonna arengukava 2014–2020 läbivatest põhimõtetest. Ebavõrdsuse ja tõrjutuse vähendamine noorte seas on üks arengukava viiest põhifookusest, millega arvestamist eeldatakse kõigis arengukava täitmiseks elluviidavates tegevustes. Programmi tegevused on avatud mõlemast soost noortele ning elluviimisel arvestatakse vajadusega tagada tegevuste kättesaadavus, sõltumata noorte rahvuslikust, keelelisest, usulisest jms kuuluvusest. Tänu loodavale koolitussüsteemile saavad koolitustest osa ka need noortevaldkonna töötajad, kes oleksid koolitustest erinevatel põhjustel muidu kõrvale jäänud.
Ühtne riigivalitsemine	Otsene mõju. Programmi tegevused toetavad aktiivse ja otsustusprotsessidesse kaasatud kodanikkonna kujunemist. Tegevuste kaudu toetatakse noorte kaasamist otsuste tegemisse valitsemise kõigil tasanditel, sh noorsootööasutustes nagu huvikoolid, noortekeskused jm, ja kaasatakse noori nende vajadustest lähtuvate teenuste kujundamisse.

6. Programmi juhtimiskorraldus

Programmi täiendatakse igal aastal ühe aasta võrra, st kooskõlas riigi eelarvestrateegia perioodiga, mis tagab kooskõla riigi eelarvestrateegiaga ning riigi rahaliste võimalustega. Programmi kinnitab haridus- ja teadusminister viivitamatult peale riigieelarve seaduse vastuvõtmist.

Programmi rakendamist juhib Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakond. Programmi tegevuste omavahelise kooskõla parandamiseks võib ministeerium moodustada koordineerivaid kogusid.

Programmi tegevuste elluviimiseks annab Haridus- ja Teadusministeerium tegevuse elluviimiseks käskkirjad või sõlmib vajadusel tegevuste elluviijatega lepingud. Tõukefondide vahenditest rahastatavate tegevuste elluviimiseks kinnitatakse toetuse andmise tingimused tõukefondide kasutamiseks vastavalt perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seadusele.

Programmis seatud mõõdikute seiramise ja saavutamise eest vastutab Haridus- ja Teadusministeerium. Programmi tegevuste elluviimise, seatud eesmärkide täitmise ja teostatud kulude kohta koostab noorteosakond aastaaruande ja arutab seda valdkondliku komisjoniga hiljemalt 28. veebruariks.

Programm avalikustatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehel.

7. Rahastamiskava

Meede	Tegevus	Tulud / Kulud /Investee- ringud /Finants- eerimiste hingud	2016. a eelarve (EUR)*	2017. a RES (EUR)*	2018. a RES (EUR)*	2019. a RES (EUR)*
		Tulud	7 398 394	6 200 639	6 356 372	6 333 471
1. Võimaluste suurendamine noorte loovuse arendamiseks, omaalgatuseks ja ühistegevuseks	1.1 Kvaliteetsete ja mitmekesiste võimaluste loomine noorte huvide ja annete avamiseks ja arendamiseks	Investee- ringud	40 000	0	0	0
	1.1 Kvaliteetsete ja mitmekesiste võimaluste loomine noorte huvide ja annete avamiseks ja arendamiseks	Kulud	390 696	278 696	278 696	278 696
	1.2 Noorte omaalgatuse ja ühistegevuste toetamine	Kulud	3 037 446	3 199 271	3 341 989	3 508 494
Kokku			3 468 142	3 477 967	3 620 685	3 787 190
2. Noorte kaasamise suurendamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine	2.1 Noorsootöö teenuste pakkumine ja arendamine, sh NEET-noortele	Kulud	4 092 078	2 919 012	3 025 477	2 929 520
	2.2. Noorte huvitegevuse toetusskeemi rakendamine	Kulud	0	6 000 000	15 000 000	15 000 000
Kokku			4 092 078	8 919 012	18 025 477	17 929 520
3. Noorte aktiivse osaluse toetamine kogukonnas ja otsustes	3.1 Noorte osalusvõimaluste arendamine ja osalusmotivatsiooni tõstmine	Kulud	661 541	661 541	661 541	661 541
Kokku			661 541	661 541	661 541	661 541
4. Kvaliteetse noortepoliitika ja noorsootöö	4.1 Noortevaldkonna töötajaskonna	Kulud	552 767	450 299	356 849	263 400

Meede	Tegevus	Tulud / Kulud /Investee- ringud /Finants- eerimiste hingud	2016. a eelarve (EUR)*	2017. a RES (EUR)*	2018. a RES (EUR)*	2019. a RES (EUR)*
arengu tagamine	pädevuse arendamine					
	4.2 Noorsootöö kvaliteedi tõstmine ja noorsootöö mõju esiletoomine	Kulud	2 041 012	2 343 176	2 345 888	2 342 801
Kokku			2 593 779	2 793 475	2 702 737	2 606 201
Noortevaldkonna programm		Tulud Kokku	7 398 394	6 200 639	6 356 372	6 333 471
		Kulud Kokku	10 815 540	15 851 995	25 010 440	24 984 452

8. Tegevuskava¹⁴

Meetme nr	Tegevus ja lõpptulemus	Vastutaja/Elluviija	Tulemus või väljund ja tähtaeg või elluviimise periood			
			2016	2017	2018	2019
Meede 1: Võimaluste suurendamine noorte loovuse arendamiseks, omaalgatuseks ja ühistegevuseks	Tegevus 1.1: Kvaliteetsete ja mitmekesiste võimaluste loomine noorte huvide ja annete avamiseks ja arendamiseks. Noortele on loodud rohkem kvaliteetseid ja mitmekesiseid võimalusi oma annete ja huvide avastamiseks ning arendamiseks.	HTM	Nutika noorsootöö kontseptsioon on välja töötatud Ellu on viidud tegevused noorsootöö tugevdamiseks koolikeskkonnas, sh huvijuhtide tegevuse teotamiseks koolis Huvijuhtidele ning huvikooli töötajatele on korraldatud koolitusi vastavalt kinnitatud ESF tegevuskavale	Nutika noorsootöö kontseptsiooni jätkutegevused kajastatakse programmi uuendamisel Ellu on viidud tegevused noorsootöö tugevdamiseks koolikeskkonnas, sh huvijuhtide tegevuse teotamiseks koolis Huvijuhtidele ning huvikooli töötajatele on korraldatud koolitusi vastavalt kinnitatud ESF tegevuskavale	Nutika noorsootöö kontseptsiooni jätkutegevused kajastatakse programmi uuendamisel Ellu on viidud tegevused noorsootöö tugevdamiseks koolikeskkonnas, sh huvijuhtide tegevuse teotamiseks koolis Huvijuhtidele ning huvikooli töötajatele on korraldatud koolitusi vastavalt kinnitatud ESF tegevuskavale	Nutika noorsootöö kontseptsiooni jätkutegevused kajastatakse programmi uuendamisel Ellu on viidud tegevused noorsootöö tugevdamiseks koolikeskkonnas, sh huvijuhtide tegevuse teotamiseks koolis Huvijuhtidele ning huvikooli töötajatele on korraldatud koolitusi vastavalt kinnitatud ESF tegevuskavale
	Tegevus 1.2: Noorte omaalgatuse ja ühistegevuste toetamine	HTM	Noorteprojektide elluviimist on toetatud Erasmus+ programmi vahenditest ja	Noorteprojektide elluviimist on toetatud Erasmus+ programmi vahenditest ja	Noorteprojektide elluviimist on toetatud Erasmus+ programmi vahenditest ja	Noorteprojektide elluviimist on toetatud Erasmus+ programmi vahenditest ja

¹⁴ Tegevuskava täpsustub 2015. aasta sügiseks.

	Noortel on rohkem teadmisi, motivatsiooni ja võimalusi, et enda ja kogu ühiskonnaelu arendamiseks tegevusi ellu viia.		hasartmängumaksu laekumisest	hasartmängumaksu laekumisest	hasartmängumaksu laekumisest	hasartmängumaksu laekumisest
Meede 2: Noorte kaasamise suurendamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine	Tegevus 2.1. Noorsootöö teenuste pakkumine ja arendamine, sh NEET-noortele Kättesaadavad ja sihtgrupi vajadustele vastavad noorsootöö teenused aitavad tõhusalt kaasata riskinoori, toetada noorte valmidust siseneda tööturule ja tõsta nende konkurentsivõimet ning vähendada noorte tõrjutusriski ja tõrjutuse mõju. On olemas parem teadmine noorte	HTM/ ENTK ¹⁵	Korraldatud ja läbiviidud on avatud noortekeskuste projektikonkurss Teavitamis- ja nõustamiskeskusi on toetatud ning noorteinfo süsteemi arendatud – valminud on noorteinfo teenuse kättesaadavuse ja kasutajamugavuse tõstmise analüüs Ellu on viidud EMP programmi „Riskilapsed ja noored“ tegevuskavas kavandatud tegevused	Korraldatud ja läbiviidud on avatud noortekeskuste projektikonkurss Noorteinfo teenuse arendamise jätkutegevused kajastatakse programmi uuendamisel Ellu on viidud EMP programmi „Riskilapsed ja noored“ tegevuskavas kavandatud tegevused	Korraldatud ja läbiviidud on avatud noortekeskuste projektikonkurss Noorteinfo teenuse arendamise jätkutegevused kajastatakse programmi uuendamisel ESF vahendite toel on suurendatud noorsootöö teenuste kättesaadavust ning noorte tööeluga kokkupuudet (noorte omaalgatused, kutselaborid, malevad, kogukonnapraktika,	Korraldatud ja läbiviidud on avatud noortekeskuste projektikonkurss Noorteinfo teenuse arendamise jätkutegevused kajastatakse programmi uuendamisel ESF tegevuste raames on noorsootöö teenustes osalenud 154 000 noort (sh 11 800 NEET-noort), sh vähemalt 88,2% tegevusest kasusaajatest on tegevused läbinud

¹⁵ Eesti Noorsootöö Keskus

	<p>olukorrast, tõrjutusriski põhjustest ja mõjuritest. Teadmine on aluseks tegevuste mõju hindamisele ja kvaliteedi tõstmisele.</p>		<p>ESF vahendite toel on suurendatud noorsootöö teenuste kättesaadavust ning noorte tööeluga kokkupuudet (noorte omaalgatused, kutselaborid, malevad, kogukonnapraktika, noorteinfo) vastavalt kinnitatud tegevuskavale</p> <p>NEET-noortele kavandatud teenused on ellu viidud vastavalt ESF tegevuskavale</p>	<p>ESF vahendite toel on suurendatud noorsootöö teenuste kättesaadavust ning noorte tööeluga kokkupuudet (noorte omaalgatused, kutselaborid, malevad, kogukonnapraktika, noorteinfo) vastavalt kinnitatud tegevuskavale</p> <p>NEET-noortele kavandatud teenused on ellu viidud vastavalt ESF tegevuskavale</p>	<p>noorteinfo) vastavalt kinnitatud tegevuskavale</p> <p>NEET-noortele kavandatud teenused on ellu viidud vastavalt ESF tegevuskavale</p>	<p>11 800 NEET-noort on saanud teenuseid ning vähemalt 45% nendest on 6 kuud pärast tegevusest lahkumist väljunud NEET-noore staatusest</p>
	<p>Tegevus 2.2. Noorte huvitegevuse toetusskeemi rakendamine.</p> <p>Kvaliteetne ja mitmekesine huvitegevus on noortele paremini kättesaadav.</p>	HTM	Noorte huvitegevuse toetusskeem on välja töötatud	Noorte huvitegevuse toetusskeem on rakendunud alates septembrist 2017	Noorte huvitegevuse toetusskeem on rakendunud	Noorte huvitegevuse toetusskeem on rakendunud
Meede 3: Noorte aktiivse osaluse toetamine	Tegevus 3.1. Noorte osalusvõimaluste	HTM	Toetatud on traditsiooniliste osalusvormide	Toetatud on traditsiooniliste osalusvormide	Toetatud on traditsiooniliste osalusvormide	Toetatud on traditsiooniliste osalusvormide

kogukonnas ja otsustes	arendamine ja osalusmotivatsiooni tõstmine. Noortel on rohkem organiseeritud osalusvõimalusi. Noorte ja kohalike omavalitsuste spetsialistide teadlikkus osalusvormidest ja osaluse mõjudest on suurenenud. Noored osalevad aktiivselt ühiskonnaelu korraldamises ja on selleks motiveeritud.		jätkusuutlikku arengut – osaluskogude toetusprogramm on ellu viidud. Osalusvõimaluste avardamiseks on arendatud uusi osalusvorme Toetatud on noorteühingute tegevust Noorteühingute aastatoetuse süsteemi on arendatud vastavalt ühingute vajadusele - haridus- ja teadusministri määrus „Noorteühingute aastatoetuse taotlemise, eraldamise ja eraldamisest keeldumise tingimused ja kord“ on muudetud	jätkusuutlikku arengut – osaluskogude toetusprogramm on ellu viidud. Osalusvõimaluste avardamiseks on arendatud uusi osalusvorme Toetatud on noorteühingute tegevust	jätkusuutlikku arengut – osaluskogude toetusprogramm on ellu viidud. Osalusvõimaluste avardamiseks on arendatud uusi osalusvorme Toetatud on noorteühingute tegevust	jätkusuutlikku arengut – osaluskogude toetusprogramm on ellu viidud. Osalusvõimaluste avardamiseks on arendatud uusi osalusvorme Toetatud on noorteühingute tegevust
Meede 4: Kvaliteetse noortepoliitika ja noorsootöö arengu tagamine	Tegevus 4.1. Noortevaldkonna töötajaskonna pädevuse arendamine	HTM/ SA Archimedes/ ENTK	Vastavalt tegevuskavale on ESF vahenditest toimunud noortevaldkonna	Vastavalt tegevuskavale on ESF vahenditest toimunud noortevaldkonna	Vastavalt tegevuskavale on ESF vahenditest toimunud noortevaldkonna	ESF vahenditest korraldatud koolitustel on osalenud 3 850 noorsootöötajat

	Tõusevad noortevaldkonnas töötavate spetsialistide erialased pädevused ja koolitustel õpitut rakendatakse; toimib laiapõhjaline koostöö.		töötajatele suunatud koolitustegevused ning toetatud on koolitussüsteemi arengut ja kvaliteeti	töötajatele suunatud koolitustegevused ning toetatud on koolitussüsteemi arengut ja kvaliteeti	töötajatele suunatud koolitustegevused ning toetatud on koolitussüsteemi arengut ja kvaliteeti	
	Tegevus 4.2. Noorsootöö kvaliteedi tõstmine ja noorsootöö mõju esiletoomine. Riigi ja kohaliku tasandi ühingute ja institutsioonide tegevus noortevaldkonna kvaliteedi ja korralduse arenguks on toetatud. Noortevaldkonna areng ja teenuste osutamine on jätkusuutlik, töö tulemuslikkus ja mõju on analüüsitud ja paremini nähtav. Rahvusvahelise koostöö ulatus ja mitmekesisus on suurenenud ja see soodustab kvaliteedi arengut.	HTM	Toetatud on valdkondlikke võrgustikke ning üleriigiliste koordineerimisfunktsioonide kandvaid ühinguid Toetatud on Eesti Noorsootöö Keskuse tegevust ning tagatud jätkusuutlikkus Toetatud on SA Archimedes Noorteagentuuri tegevust ning tagatud jätkusuutlikkus Toimunud on noorsootöötajatele kutse andmine Välja on töötatud	Toetatud on valdkondlikke võrgustikke ning üleriigiliste koordineerimisfunktsioonide kandvaid ühinguid Toetatud on Eesti Noorsootöö Keskuse tegevust ning tagatud jätkusuutlikkus Toetatud on SA Archimedes Noorteagentuuri tegevust ning tagatud jätkusuutlikkus Toimunud on noorsootöötajatele kutse andmine Kvaliteedihindamise	Toetatud on valdkondlikke võrgustikke ning üleriigiliste koordineerimisfunktsioonide kandvaid ühinguid Toetatud on Eesti Noorsootöö Keskuse tegevust ning tagatud jätkusuutlikkus Toetatud on SA Archimedes Noorteagentuuri tegevust ning tagatud jätkusuutlikkus Toimunud on noorsootöötajatele kutse andmine	Toetatud on valdkondlikke võrgustikke ning üleriigiliste koordineerimisfunktsioonide kandvaid ühinguid Toetatud on Eesti Noorsootöö Keskuse tegevust ning tagatud jätkusuutlikkus Toetatud on SA Archimedes Noorteagentuuri tegevust ning tagatud jätkusuutlikkus Toimunud on noorsootöötajatele kutse andmine

			<p>noortevaldkonna kvaliteedihindamise jätkutegevused selleks et toetada kohalike omavalitsuste püüdlusi kvaliteetseks noorsootöö taristu ja teenuste korralduseks</p> <p>Koostatud on noorteseire andmetele tuginedes terviklik analüüs noorte olukorrast ja seisundist Eestis</p> <p>Osaletud on EN noortepoliitika juhtkomitee büroo istungitel ja EL noortevaldkonna-alases koostöös. Täidetud on rahvusvahelisi koostöölepinguid</p>	<p>jätkutegevused kajastatakse programmi uuendamisel</p> <p>Koostatud on noorteseire andmetele tuginedes terviklik analüüs noorte olukorrast ja seisundist Eestis</p> <p>Osaletud on EN noortepoliitika juhtkomitee büroo istungitel ja EL noortevaldkonna-alases koostöös. Täidetud on rahvusvahelisi koostöölepinguid</p>	<p>Kvaliteedihindamise jätkutegevused kajastatakse programmi uuendamisel</p> <p>Koostatud on noorteseire andmetele tuginedes terviklik analüüs noorte olukorrast ja seisundist Eestis</p> <p>Osaletud on EN noortepoliitika juhtkomitee büroo istungitel ja EL noortevaldkonna-alases koostöös. Täidetud on rahvusvahelisi koostöölepinguid</p>	<p>Kvaliteedihindamise jätkutegevused kajastatakse programmi uuendamisel</p> <p>Koostatud on noorteseire andmetele tuginedes terviklik analüüs noorte olukorrast ja seisundist Eestis</p> <p>Osaletud on EN noortepoliitika juhtkomitee büroo istungitel ja EL noortevaldkonna-alases koostöös. Täidetud on rahvusvahelisi koostöölepinguid</p>
--	--	--	---	---	---	---

Reelika Ojakivi
noorteosakonna juhataja